

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษา ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออกในภาคเหนือของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออกกับระดับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ และวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และความต้องการของเกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออก ซึ่งเป็นสมาชิกของ บริษัท เดอะสุขขะเฮาส์ (ไทยแลนด์) จำกัด เฉพาะผู้ปลูกข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2558/2559 ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง และจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 347 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science, SPSS for Windows) โดยใช้เครื่องมือทางสถิติ ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) มาวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้สถิติทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) ในการทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออก ในภาคเหนือของประเทศไทย ใช้สถิติวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธีปกติ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออก

จากการศึกษา พบว่า ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 54.80 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 53.73 ปี จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน จำนวนร้อยละ 47.30 มีพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ทั้งหมด 1 - 5 ไร่ รองลงมาจำนวนร้อยละ 33.30 มีพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ทั้งหมด 6 - 10 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์

ที่เป็นพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 5.80 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ที่เป็นพื้นที่เช่าเฉลี่ย 1.88 ไร่ จำนวน ร้อยละ 44.10 ได้ผลผลิตข้าวอินทรีย์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 กิโลกรัม/ไร่ มีผลผลิตข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 543.83 กิโลกรัม/ไร่ จำนวนร้อยละ 35.50 มีรายได้ครัวเรือนต่อปีจากการขายข้าวอินทรีย์ 9,001 - 11,000 บาท/ไร่ มีรายได้ครัวเรือนต่อปีจากการขายข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 10,074.67 บาท/ไร่ จำนวนร้อยละ 81.70 มีหนี้สิน กู้เงินจาก ธ.ก.ส. มากที่สุดถึงร้อยละ 68.80 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ จากแหล่งต่าง ๆ ของเกษตรกรที่นอกเหนือจากที่ได้รับจากบริษัท ในรอบ 1 ปี เกษตรกรได้รับข้อมูล ข่าวสารจากเพื่อนเกษตรกรด้วยกันที่มากที่สุด ถึงร้อยละ 83.30 จำนวนร้อยละ 54.80 ได้รับข้อมูล ข่าวสาร 1 - 2 ครั้ง/ปี เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มักไม่อ่านเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ แต่เกษตรกรมัก สนใจฟังการอธิบายจากผู้มีประสบการณ์ที่เคยทำมาก่อน ดังนั้น ปริมาณการรับข้อมูลข่าวสารจาก แหล่งอื่น ๆ นอกจากเพื่อนเกษตรกรจึงอยู่ในระดับน้อย การฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร นอกเหนือจากที่ได้รับการอบรมจากบริษัท ในรอบ 1 ปี ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรม ถึงร้อยละ 79.00 ได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ย 1.42 ครั้ง/ปี จำนวนร้อยละ 50.00 ได้รับการฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์จาก สถาบันการศึกษาของรัฐ/เอกชน จำนวนร้อยละ 40.90 ได้ติดต่อพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 2 ครั้ง/ปี ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 1.42 ครั้ง/ปี จำนวนร้อยละ 91.90 ได้ติดต่อเมื่อ มีการตรวจเยี่ยมแปลง รองลงมาได้ติดต่อพบปะเมื่อมีการพูดคุย/ประชุม คิดเป็นร้อยละ 80.60 และ จำนวนร้อยละ 52.10 มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวอินทรีย์ 2 - 3 ปี ประสบการณ์ในการปลูกข้าว อินทรีย์เฉลี่ย 3 ปี

5.1.2 ความรู้ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก

การศึกษาความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก พบว่า ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์จำนวนร้อยละ 70.40 มีความรู้อยู่ในระดับมาก มีคะแนนอยู่ในช่วง 11 - 13 คะแนน มี คะแนนเฉลี่ย 10.89 คะแนน

5.1.3 ทักษะของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก

การศึกษาทักษะต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก พบว่า ในภาพรวมผู้ปลูกข้าว อินทรีย์ส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับเห็นด้วย มีคะแนนเฉลี่ย 4.13

5.1.4 การปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก

การศึกษาการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก พบว่า ใน ภาพรวมผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับมาก มี คะแนนเฉลี่ย 3.96 และรู้ว่าต้องปฏิบัติตามถึงจะผ่านการรับรองตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์

5.1.5 ปัญหา อุปสรรค และความต้องการของเกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์

ปัญหา อุปสรรค ของเกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์ มีดังนี้

- 1) คุณภาพเมล็ดพันธุ์ไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งมีการใช้หลายฤดูกาลผลิต ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ไม่มีวิธีการคัดเลือกพันธุ์ข้าว มีพันธุ์ปนทำให้ผลผลิตมีคุณภาพต่ำ และถูกตัดราคาข้าว
- 2) ขาดแคลนแหล่งน้ำในการผลิต ซึ่งพื้นที่ปลูกข้าวเป็นที่ดอนนอกเขตชลประทาน มีแหล่งน้ำสำรองในพื้นที่น้อย ในบางพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการผลิต
- 3) การระบาดของโรค และแมลงศัตรูพืช หากไม่สามารถป้องกันกำจัดได้ทันจะส่งผลต่อคุณภาพ และผลผลิตข้าวลดลง ซึ่งไม่สามารถใช้สารเคมีในการกำจัดโรค และแมลงศัตรูพืชได้
- 4) แรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนมีน้อย ขาดแคลนแรงงานในด้านการผลิต และไม่มีแรงงานรุ่นต่อไปสืบทอดเนื่องจากได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นหันไปประกอบอาชีพต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น
- 5) วัสดุคิปที่ใช้เป็นปัจจัยการผลิตมีไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นคือ วัสดุคิปที่ใช้เป็นปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งได้จากมูลสัตว์ในพื้นที่มีไม่เพียงพอจึงจำเป็นต้องหาซื้อจากแหล่งอื่นทำให้มีต้นทุนสูงขึ้น
- 6) การจำกัดพื้นที่การผลิต ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ไม่สามารถขยายพื้นที่การผลิตได้ เนื่องจากได้ตกลงกันไว้กับบริษัทฯ ซึ่งเป็นผู้รับซื้อ และควบคุมการผลิต

ความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์ มีดังนี้

- 1) ต้องการให้บริษัทฯ มีการคัดเลือกพันธุ์ข้าวให้บริสุทธิ์ได้มาตรฐาน จะทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ และมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น
- 2) ต้องการลดต้นทุนการผลิต เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรูพืช ควรมีจัดหาปัจจัยการผลิตในราคาที่ถูกลง และตรงตามความต้องการใช้ในแต่ละพื้นที่
- 3) ต้องการให้บริษัทฯ ปรับราคารับซื้อให้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผู้ผลิตข้าวอินทรีย์เห็นว่าผลตอบแทนที่เป็นรายได้อาจไม่คุ้มทุนเมื่อเทียบกับสินค้าเกษตรทั่วไป
- 4) ต้องการให้บริษัทฯ จัดหาเครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร เช่น รถไถ รถปลูกข้าว รถเกี่ยวข้าว ให้กับเกษตรกรในลักษณะของการให้ยืม หรือเช่า/ซื้อในราคาที่ไม่แพงจนเกินไปเพื่อใช้ในกิจกรรมการผลิตข้าวอินทรีย์

5.1.6 ผลทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) พบว่ามีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัวแปร ความสัมพันธ์กับตัวแปรตามจึงสามารถพิสูจน์สมมติฐานได้ว่ามีปัจจัยที่สัมพันธ์กับ ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติของเกษตรกร ตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก

5.1.7 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก ในภาคเหนือของประเทศไทย

การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวแปรกับตัวแปรตาม โดยใช้วิธีปกติ (Enter) ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางใด และมีระดับความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ซึ่งการวิเคราะห์สรุปได้ ดังนี้

1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก ในภาคเหนือของประเทศไทย

การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก ในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก มี 1 ปัจจัย คือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีผลเชิงบวกกับระดับความรู้ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระ ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จะมีผลต่อคะแนนความรู้ของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก ประมาณร้อยละ 7.80 และถ้าพยากรณ์ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก จะมีความคลาดเคลื่อน 1.530 คะแนน แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ได้การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากจะมีความรู้ในกระบวนการผลิตตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออกมากขึ้น

2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก ในภาคเหนือของประเทศไทย

การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก ในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ

ทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก มี 5 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา ผลผลิตข้าวอินทรีย์ การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการได้รับการฝึกอบรม มีผลเชิงบวกกับทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก และ รายได้จากการขายข้าวอินทรีย์ มีผลเชิงลบกับทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระจะมีผลกับทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก ประมาณร้อยละ 22.50 และถ้าพยากรณ์ทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกจะมีความคลาดเคลื่อน 7.210 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น ผลผลิตข้าวอินทรีย์มากขึ้น ได้รับข้อมูลข่าวสารมาก และได้รับการฝึกอบรมมาก จะมีทัศนคติต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกมากขึ้นด้วย และ เกษตรกรมีรายได้จากการขายข้าวอินทรีย์มาก เกษตรกรจะมีทัศนคติต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกน้อยลงด้วยเช่นกัน

3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก ในภาคเหนือของประเทศไทย

การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก ในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก มี 4 ปัจจัย ได้แก่ ขนาดพื้นที่การผลิตข้าวอินทรีย์ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก มีผลเชิงบวกกับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก และ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีผลเชิงลบกับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระจะมีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออกของเกษตรกรประมาณร้อยละ 60.80 และถ้าพยากรณ์การปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออกจะมีความคลาดเคลื่อน 14.997 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่การผลิตข้าวอินทรีย์มาก ได้รับข้อมูลข่าวสารมาก มีทัศนคติที่ดีต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก จะปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกมากขึ้นด้วย และเกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาก จะปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกน้อยลง

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออกในภาคเหนือของประเทศไทย เป็นการศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออก ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

5.2.1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออก

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออกส่วนใหญ่จบศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ทั้งหมด 1 - 5 ไร่ มีผลผลิตข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 543.83 กิโลกรัม/ไร่ มีรายได้ครัวเรือนต่อปีจากการขายข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 10,074.67 บาท/ไร่ ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตข้าวอินทรีย์จากแหล่งต่าง ๆ นอกเหนือจากที่ได้รับจากบริษัทฯ ในรอบ 1 ปี เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนเกษตรกรด้วยกันที่มากที่สุด การฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรนอกเหนือจากที่ได้รับการอบรมจากบริษัทฯ ในรอบ 1 ปี ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรม เฉลี่ย 1.42 ครั้ง/ปี ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 1.42 ครั้ง/ปี

5.2.2 ปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับความรู้ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก

จากการหาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรตาม (ระดับความรู้ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก) กับตัวแปรอิสระหลายตัว โดยใช้วิธีปกติ (Enter) พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับระดับความรู้ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก โดยมี 1 ตัวแปร คือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในเชิงบวก นำมาอภิปรายผลการศึกษา ได้ดังนี้

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากการศึกษาพบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับความรู้ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก แสดงว่า ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากมีโอกาสที่จะมีความรู้ในกระบวนการผลิตตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออกมากกว่าขึ้น เนื่องจากเมื่อมีโอกาสได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำให้ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ได้สอบถามขอคำแนะนำในการผลิต ตลอดจนมาตรฐานข้อกำหนดต่างที่ยังไม่เข้าใจ ทำให้ได้รับความรู้มากขึ้น อีกทั้งผู้ปลูกข้าวอินทรีย์สามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้หลากหลายช่องทาง ซึ่งสอดคล้องกับ ชลัช (2553) กล่าวว่าผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดึงเอาศักยภาพ หรือความรู้ที่มีอยู่ใน

ตัวของชาวนาออกมา และ รัชชกร (2548) กล่าวว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของเกษตรกรในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105

5.2.3 ปัจจัยที่ความสัมพันธ์ทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก

จากการหาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรตาม (ทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก) กับตัวแปรอิสระหลายตัว โดยใช้วิธีปกติ (Enter) พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก โดยมี 5 ตัวแปร ได้แก่ 1. ระดับการศึกษา 2. ผลผลิตข้าวอินทรีย์ 3. การได้รับข้อมูลข่าวสาร 4. การได้รับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในเชิงบวก และ 5. รายได้จากการขายข้าวอินทรีย์ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในเชิงลบ นำมาอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1) ระดับการศึกษา จากการศึกษพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก แสดงว่า ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นไปมีโอกาสที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์มากขึ้น เนื่องจากการที่ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ได้รับการศึกษาสูงขึ้นไปทำให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เกิดความเชื่อมั่นที่จะนำเอาข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ไปใช้มากยิ่งขึ้น

2) ผลผลิตข้าวอินทรีย์ จากการศึกษพบว่า ผลผลิตข้าวอินทรีย์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก แสดงว่า ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ได้ผลผลิตมากมีโอกาสที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกมากขึ้น เนื่องจาก ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ได้ผลผลิตข้าวอินทรีย์มาก เกษตรกรได้เรียนรู้แล้วลงมือปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นที่จะนำเอาข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ไปใช้มากยิ่งขึ้น

3) การได้รับข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตข้าวอินทรีย์จากแหล่งต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก แสดงว่า ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ มากมีโอกาสที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกมากขึ้น เนื่องจาก ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตข้าวอินทรีย์จากแหล่งต่าง ๆ จะมีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ ทำให้มีโอกาสวิเคราะห์ ศึกษาจนเกิดความเชื่อมั่นที่จะนำเอาข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ไปใช้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธพล (2553) กล่าวว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปุ๋ย มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกข้าวอินทรีย์

4) การได้รับการฝึกอบรม จากการศึกษพบว่า การได้รับการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก แสดงว่า ผู้

ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการได้รับการฝึกอบรมมากมีโอกาสที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก มากขึ้น เนื่องจากได้มีโอกาสเรียนรู้ ศึกษาความรู้ สาธิต เกี่ยวกับข้อกำหนดและการผลิตข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ มีผลทำให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะนำเอาข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ไปใช้มากยิ่งขึ้น ยุทธพล (2553) กล่าวว่าความถี่ในการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกข้าวอินทรีย์

5) รายได้จากการขายข้าวอินทรีย์ จากการศึกษาพบว่า รายได้จากการขายข้าวอินทรีย์มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก แสดงว่า ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่มีรายได้จากการขายข้าวอินทรีย์มากมักจะมีความทัศนคติที่ไม่ดีต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก เนื่องจาก ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์คิดว่าการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ ก็จะได้ขายผลผลิตและมีรายได้ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างกับผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่มีรายได้จากการขายข้าวอินทรีย์น้อยมักจะปรับเปลี่ยนการผลิตและปฏิบัติให้สอดคล้องตรงตามข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์มากขึ้น เพื่อที่จะทำให้มีรายได้จากการขายข้าวอินทรีย์เพิ่มขึ้น

5.2.4 ปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก

จากการหาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรตาม (การปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก) กับตัวแปรอิสระหลายตัว โดยใช้วิธีปกติ (Enter) พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก โดยมี 4 ตัวแปร ได้แก่ 1. ขนาดพื้นที่การผลิตข้าวอินทรีย์ 2. การได้รับข้อมูลข่าวสาร 3. ทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในเชิงบวก และ 4. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในเชิงลบ นำมาอภิปรายผลการศึกษา ได้ดังนี้

1) ขนาดพื้นที่การผลิตข้าวอินทรีย์ จากการศึกษาพบว่า ขนาดพื้นที่การผลิตข้าวอินทรีย์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก แสดงว่า ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่มีขนาดพื้นที่การผลิตข้าวอินทรีย์มาก มีโอกาสที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกมากขึ้น เนื่องจาก ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่มีพื้นที่ปลูกมากจะมีการบริหารจัดการได้ง่ายกว่า ดังนั้นการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่มากสามารถลดความเสี่ยงการปนเปื้อนของสารเคมีจากแปลงข้างเคียงได้ดีกว่า สอดคล้องกับ กองแก้ว (2553) กล่าวว่า พื้นที่ในการปลูกข้าวอินทรีย์มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ของ

เกษตรกร และยุทธพล (2553) กล่าวว่าพื้นที่ปลูกข้าว มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกข้าวอินทรีย์

2) การได้รับข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษาพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก แสดงว่า ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมาก มีโอกาสที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกมากขึ้น เนื่องจาก ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร จากแหล่งต่าง ๆ มาก โดยเฉพาะจากผู้มีประสบการณ์ปลูกข้าวอินทรีย์มาก่อน จะมีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการตัดสินใจในการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์มากขึ้น สอดคล้องกับ ตริเจิม (2556) กล่าวว่า การได้รับข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกษตรกรอินทรีย์ของเกษตรกร

3) ทักษะของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก จากการศึกษาพบว่า ทักษะของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก แสดงว่า ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่มีทักษะที่ดีต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ มีโอกาสที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกมากขึ้น เนื่องจาก ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ได้มีการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ ทำให้มีความรอบรู้ มีเหตุมีผลสามารถเปรียบเทียบความเป็นประโยชน์จะทำให้การปฏิบัติของเกษตรกรเป็นไปตามตามข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์

4) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากการศึกษาพบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก แสดงว่า ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาก มีโอกาสที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกน้อยลง เนื่องจาก ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่มีโอกาสได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาก ทำให้ได้สอบถามขอคำแนะนำในการผลิตตลอดจนมาตรฐานข้อกำหนดต่างที่ยังไม่เข้าใจ ทำให้ได้รับความรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยน หรือได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไปถ่ายทอด เมื่อเกษตรกรมีความรู้มักจะไม่นำมาปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างกับ ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่มีโอกาสได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรน้อย จะพยายามแสวงหาความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือนำคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ไปปฏิบัติมากกว่า สอดคล้องกับ ประภาพรณ (2554) กล่าวว่า การเพิ่มขึ้นของจำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ปัจจัยที่มีผลเชิงลบต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

5.3 ข้อเสนอแนะ

การผลิตข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก เป็นหนึ่งในการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการตรวจรับรอง ในการยกระดับการผลิตสู่การรับรองมาตรฐาน แต่ในทางปฏิบัติแล้วการผลิตข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออกยังมีปัญหาอุปสรรค และความต้องการของเกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์อีกมาก ผู้วิจัยขอเสนอแนะบางประการเพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) การดำเนินงานโครงการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อให้เกษตรกรได้รับการรับรองตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานงาน และร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ และเอกชนในการส่งเสริมการจัดฝึกอบรม ทำแปลงสาธิตการผลิตข้าวอินทรีย์ โดยเน้นการให้ความรู้ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

2) จากปัญหาควรมีการแก้ไข ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพพันธุ์ข้าว จัดหาวัตถุดิบที่ใช้เป็นปัจจัยการผลิตที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกรหรือมีการวิเคราะห์คุณภาพของดินก่อนที่จะจัดหาปัจจัยการผลิตให้เกษตรกร การป้องกันการระบาดของโรค และแมลงศัตรูพืช โดยมีการอบรม จุดสาธิตการใช้ และการป้องกันกำจัดเพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และทำการวัดความรู้ความเข้าใจก่อน และหลังการอบรม เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเกษตรกรมีความเข้าใจที่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน

3) การได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่อาจไม่เพียงพอ และครอบคลุมทุกพื้นที่ซึ่งมีการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ในหลายจังหวัด ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรน้อย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องตระหนักถึงความจำเป็นในงานด้านการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์สามารถดูแลเกษตรกรให้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดเพื่อให้ได้ข้าวอินทรีย์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ด้วยผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับความรู้ คือ เมื่อเกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมากขึ้นเกษตรกรจะมีระดับความรู้ในกระบวนการผลิตตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออกในระดับสูงขึ้นไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ เน้นเฉพาะกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออก ในภาคเหนือ 5 จังหวัด เนื่องจากเวลาในการศึกษาวิจัยมีข้อจำกัด ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาพื้นที่อื่น ๆ หรือกลุ่มอื่น ๆ มาเปรียบเทียบการผลิตแล้วทำการวางแผนปรับปรุงระบบการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ให้เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานมากขึ้น

2. ควรศึกษากระบวนการถ่ายทอด และกระบวนการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อหาวิธีการส่งเสริมที่ให้เกษตรกรได้รับการพัฒนาการผลิตสู่การรับรองมาตรฐานการผลิตมากขึ้น

3. ควรมีการวิจัยเชิงลึกในเรื่องของปัญหาการการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อนำมาเป็นข้อมูลการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ และแนวทางในการพัฒนาวิธีการผลิตข้าวอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานของเกษตรกร

4. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ เปรียบเทียบผลกำไร สุทธิของเกษตรกรที่ผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกที่รับรองมาตรฐาน และเกษตรกรที่ผลิตข้าวอินทรีย์จำหน่ายทั่วไปที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน เพื่อยืนยันผลของการได้รับการรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อยืนยันได้ว่าการได้รับรองมาตรฐานสามารถลดต้นทุนและทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved